

VẤN ĐỀ GIÁO DỤC PHẨM CHẤT ĐẠO ĐỨC NGHỀ NGHIỆP CHO HỌC VIÊN SƯ PHẠM TRONG QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

• **THS. NGUYỄN BÁ HÙNG**
Học viện Chính trị quân sự

Một trong những quan điểm chiến lược cơ bản chỉ đạo phát triển giáo dục - đào tạo của Đảng, gần đây được Hội nghị Trung ương Sáu Khóa IX và Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ X tiếp tục nhấn mạnh, đó là: "Muốn cho giáo dục thật sự là quốc sách hàng đầu thì giáo viên... phải là lực lượng nòng cốt thực hiện chất lượng và hiệu quả giáo dục... Bởi vậy cần quan tâm đào tạo, bồi dưỡng nhà giáo... về mọi mặt, đặc biệt phải chú trọng... nâng cao bản lĩnh chính trị, phẩm chất, lối sống của đội ngũ cán bộ này" [1, tr.13].

Sinh thời Chủ tịch Hồ Chí Minh thường nhắc nhở đội ngũ giáo viên: "Nhiệm vụ của các cô giáo, thầy giáo rất nặng nề nhưng rất vẻ vang. Muốn làm tròn nhiệm vụ đó thì phải luôn luôn gương mẫu về mọi mặt, không ngừng bồi dưỡng đạo đức cách mạng, lập trường chính trị" [9, tr.616].

Là những người trực tiếp tiến hành hoạt động sư phạm, đội ngũ giáo viên trong nhà trường quân sự có vai trò hết sức quan trọng; họ không chỉ tổ chức quá trình sư phạm, truyền thụ kiến thức, rèn luyện, kĩ năng mà còn phải giáo dục nhân cách cho người sĩ quan tương lai. Do vậy, "Xây dựng đội ngũ nhà giáo quân đội có phẩm chất chính trị và đạo đức cách mạng, đủ về số lượng, đồng bộ về cơ cấu, chuẩn hoá về chất lượng là một trong những nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của lãnh đạo, chỉ huy các cấp, ngành trong quân đội" [5, tr.6]. Đây là giải pháp quan trọng hàng đầu để nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo ở nhà trường quân đội hiện nay.

Tuy nhiên, hiện nay điều "Đáng lo ngại là tác động tiêu cực của cơ chế thị trường đã làm xói mòn phẩm chất của một số nhà giáo, gây ảnh hưởng xấu đến uy tín người thầy trong xã hội" [1, tr.21]. Cùng với đời sống vật chất, tinh thần của số đông cán bộ, nhà giáo còn khó khăn cũng ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng, hiệu quả giáo dục - đào tạo. Mặt khác, một trong những khó khăn, yếu kém cần phải tập trung khắc phục là: "Việc giáo dục chính trị, đạo đức

trong các trường học chưa được quan tâm đúng mức" [1, tr.20].

Quan trọng quan điểm chỉ đạo của Đảng và Đảng uỷ Quân sự Trung ương về một số nhiệm vụ cấp bách xây dựng đội ngũ nhà giáo trong giai đoạn hiện nay, dưới góc độ nghiên cứu của khoa học giáo dục, theo chúng tôi, phẩm chất đạo đức nghề nghiệp của người giáo viên ở nhà trường quân đội được thể hiện ở hệ thống ý thức, thái độ, hành vi ứng xử trong hoạt động sư phạm quân sự. Đó là sự kết hợp nhuần nhuyễn phẩm chất nhân cách của người sĩ quan Quân đội nhân dân Việt Nam, người lãnh đạo, chỉ huy và phẩm chất nhân cách của nhà sư phạm; khi phối hợp hoạt động quân sự và hoạt động sư phạm sẽ tạo ra một loại hình hoạt động mới là hoạt động sư phạm quân sự; làm nảy sinh những nét tính cách mới, những phẩm chất mới chứa đựng cả bản lĩnh của người chỉ huy, người lãnh đạo, cả đạo đức, phong cách của nhà sư phạm. Cho nên, cùng với việc nâng chất lượng giáo dục toàn diện, phải đặc biệt quan tâm giáo dục, bồi dưỡng phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm quân sự để đội ngũ nhà giáo quân đội "Có bản lĩnh chính trị vững vàng, tuyệt đối trung thành với mục tiêu lí tưởng của Đảng, với Tổ quốc, với nhân dân, quyết tâm phấn đấu theo con đường xã hội chủ nghĩa, yên tâm gắn bó với sự nghiệp xây dựng quân đội" [3, tr.5], luôn giữ vững phẩm chất truyền thống của Quân đội nhân dân Việt Nam: "Trung với Đảng, trung với nước, hiếu với dân". Có khả năng vận dụng sáng tạo lí luận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm, đường lối của Đảng vào giải quyết những vấn đề thực tiễn hoạt động sư phạm quân sự trong tình hình mới. Hồ Chí Minh chỉ rõ: "Một người cán bộ tốt phải có đạo đức cách mạng. Quân sự giỏi song nếu không có đạo đức cách mạng thì khó thành công. Muốn có đạo đức cách mạng phải có 5 điểm sau đây: Trí - Tín - Nhân - Dũng - Liêm" [6, tr.223], đây là những phẩm chất quan trọng, đặc biệt cần thiết của người quân

nhân cách mạng, mà trước hết là với nhà sư phạm quân sự. Người giáo viên ở nhà trường quân sự cần phải có niềm tin sư phạm sâu sắc, có lòng tôn trọng và yêu mến người học, yêu quý nghề nghiệp sư phạm, say sưa với sự nghiệp trồng người; có khát vọng vươn lên trong hoạt động sư phạm quân sự, "phải là người anh, người chị, người bạn của đội viên"[7, tr.109]. Luôn thể hiện tính độc lập, tự chủ và tính đòi hỏi sư phạm cao; có quyết tâm vượt khó vươn lên trong công tác giảng dạy và nghiên cứu khoa học; linh hoạt, sáng tạo về nghệ thuật sư phạm, có tinh thần đổi mới và kiên định trong điều kiện hội nhập quốc tế. Phẩm chất đạo đức của nhà giáo quân đội còn thể hiện ở tính tổ chức và tính kỉ luật cao, mô phạm về phương pháp, tác phong công tác; luôn thể hiện tính chuẩn mực trong tổ chức và tiến hành hoạt động sư phạm quân sự; trung thực và đảm bảo tính nguyên tắc trong hoạt động chuyên môn, tự giác trong chấp hành pháp luật, kỉ luật...

Sự hình thành, phát triển phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm của người giáo viên quân đội diễn ra lâu dài, khó khăn, phức tạp và phụ thuộc vào nhiều yếu tố, cả chủ quan và khách quan; đồng thời mang tính giai đoạn, trong đó thời gian đào tạo tại nhà trường giữ vai trò hết sức quan trọng. Để nâng cao giáo dục phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm cho đối tượng này, theo chúng tôi cần phải thực hiện tốt một số biện pháp cơ bản sau:

Một là, nâng cao nhận thức về các giá trị, chuẩn mực đạo đức của nhà giáo quân đội cho học viên thông qua quá trình dạy học.

Quá trình dạy học không chỉ là con đường cơ bản để nâng cao trình độ văn hoá, chuyên môn; rèn luyện kĩ năng, tay nghề sư phạm mà nó còn là tiền đề quan trọng của quá trình giáo dục phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm cho học viên. Vì vậy, cần từng bước đổi mới, tiến tới chuẩn hóa chương trình đào tạo giáo viên theo hướng coi trọng nâng cao chất lượng giáo dục phẩm chất đạo đức nghề nghiệp và xây dựng động cơ học tập, rèn luyện đúng đắn cho học viên. Quá trình dạy học, cùng với việc cung cấp hệ thống tri thức khoa học, rèn luyện tay nghề sư phạm đồng thời phải nâng cao sự hiểu biết cho người học về các giá trị, chuẩn mực đạo đức của nhà giáo, của người quân nhân cách mạng. Trong đó hướng vào hình thành, phát triển cho học viên hoài bão, ước mơ, lí tưởng nghề nghiệp sư phạm và các phẩm chất chính trị, pháp luật, kỉ luật... của nhà giáo quân đội. Để nâng cao

chất lượng giáo dục phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm, nội dung dạy học phải được trình bày có luận chứng khoa học vững chắc, nhất quán; người dạy không chỉ dạy đúng, dạy đủ mà còn phải dạy hay, dạy hấp dẫn để người học không chỉ nắm vững những nội dung cốt lõi của bài học mà còn thông qua đó bồi dưỡng cho họ niềm tin, tình yêu nghề nghiệp sư phạm; truyền cho họ ngọn lửa khát vọng vươn lên trong hoạt động sư phạm quân sự. Phải thường xuyên tác động vào cảm xúc, tình cảm của học viên, giúp họ biến kiến thức thành niềm tin, tình yêu; thành quan điểm và thái độ đúng đắn với nghề nghiệp sư phạm của mình.

Hai là, thông qua tổ chức các hoạt động sư phạm để giáo dục, rèn luyện thói quen hành vi, phát triển phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm cho học viên.

Trong quá trình đào tạo cần tổ chức các hoạt động sư phạm một cách khoa học và có hiệu quả, bảo đảm sự thống nhất giữa mục tiêu đào tạo với hành động của các lực lượng sư phạm trong nhà trường; điều này sẽ làm nảy sinh nhu cầu, hứng thú, tạo cho học viên củng cố, phát triển tình yêu, niềm tin vào nghề nghiệp sư phạm của mình. Mặt khác, đây là điều kiện tốt để học viên rèn luyện phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm trong hoạt động thực tiễn ngay từ khi còn đang học tập tại nhà trường.

Để học viên có cơ hội rèn luyện và phát triển các phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm, trong quá trình dạy học cần tổ chức cho học viên tham gia vào các hoạt động sư phạm ngay trong mỗi buổi học; thông qua các cách thức, biện pháp sư phạm giáo viên cần hướng dẫn cho học viên cách xử lí, từng vấn đề trong nội dung bài học. Các hoạt động sư phạm: thực hành, thực tập sư phạm... cần được tổ chức theo hướng tích cực hóa hoạt động của người học; khi tổ chức các hoạt động phải xác định mục tiêu rõ ràng, có kế hoạch cụ thể. Cần quán triệt và thực hiện tốt hơn nữa tinh thần Nghị quyết 94/ ĐUQSTW chỉ ra là: "Cùng với việc đào tạo tại trường một cách cơ bản toàn diện, phải đặc biệt chú trọng đưa cán bộ vào hoạt động thực tiễn, lãnh đạo, chỉ huy quản lí bộ đội, huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu... Mọi phẩm giá, bằng cấp, danh hiệu và chức vụ cán bộ đều phải được kiểm nghiệm qua hoạt động thực tiễn..."[4, tr.5].

Ba là, nâng cao chất lượng tự giáo dục gắn với phát huy vai trò, trách nhiệm của các lực lượng sư phạm trong giáo dục phẩm chất đạo đức nghề nghiệp cho học viên.

Tự giáo dục có vai trò rất quan trọng trong sự hình thành và phát triển phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm của người giáo viên. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng căn dặn: “Đạo đức cách mạng không phải trên trời sa xuống. Nó do đấu tranh, rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà phát triển và củng cố. Cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong”[8, tr.293].

Tác dụng của quá trình giáo dục phẩm chất đạo đức nghề nghiệp cho học viên sư phạm sẽ được tăng lên nếu kết hợp một cách khoa học giữa sự chỉ đạo, hướng dẫn của các lực lượng sư phạm với hoạt động tự bồi dưỡng, tự rèn luyện của học viên. Để học viên tự giác, tích cực tu dưỡng, rèn luyện phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm đạt hiệu quả cao, giáo viên cần bồi dưỡng cho học viên các kĩ năng tự giáo dục và hướng dẫn họ cách thực hiện trong cuộc sống. Mặt khác, phải thường xuyên tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình tự giáo dục của học viên; có biện pháp khuyến khích học viên tự giáo dục nhằm biến quá trình giáo dục thành quá trình tự giáo dục thường xuyên, liên tục. Nhà giáo dục cần tin tưởng vào khả năng giáo dục, khả năng bồi dưỡng của tập thể cũng như khả năng tự bồi dưỡng của cá nhân học viên trong việc phấn đấu vươn lên hoàn thành tốt mục tiêu, yêu cầu đào tạo. Các tổ chức Đảng, đoàn thanh niên... cần phát huy tốt chức năng, nhiệm vụ trong công tác quản lí, giáo dục, rèn luyện phẩm chất đạo đức, lối sống của các thành viên.

Trong nhà trường quân sự, nhân cách của nhà sư phạm, đặc biệt là đội ngũ giáo viên và cán bộ quản lí có ảnh hưởng rất lớn đến quá trình phát triển phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm của học viên. Nhà sư phạm được coi là những hình mẫu trực quan về phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm; vì vậy, các lực lượng giáo dục cần ý thức đầy đủ về vai trò, trách nhiệm và mức độ ảnh hưởng của mình đến chất lượng tự giáo dục, tự bồi dưỡng phẩm chất đạo đức nghề nghiệp của học viên sư phạm, phải thực sự là tấm gương mô phạm về đạo đức nghề nghiệp để học viên noi theo.

Bốn là, xây dựng môi trường giáo dục mô phạm tạo thuận lợi cho quá trình giáo dục, rèn luyện phẩm chất đạo đức nghề nghiệp sư phạm của học viên.

Xây dựng môi trường giáo dục mô phạm có vai trò rất quan trọng đối với quá trình giáo dục phẩm chất đạo đức nghề nghiệp cho học viên sư phạm. Xây dựng môi trường sư phạm bao gồm xây dựng bầu không khí tâm lí tập thể, mối quan

hệ thầy - trò, quan hệ giữa người học với các lực lượng làm công tác giáo dục, đảm bảo điều kiện vật chất, kĩ thuật phục vụ cho hoạt động giáo dục, đào tạo và sinh hoạt hàng ngày của học viên... Trong tình hình luôn có sự tác động sâu sắc của mặt trái cơ chế thị trường đến tâm tư, tình cảm, tư tưởng, thái độ, hành vi đạo đức lối sống của học viên như hiện nay, nếu không thật sự quan tâm đến vấn đề này, chúng ta sẽ gặp không ít khó khăn trong việc giáo dục phẩm chất đạo đức nghề nghiệp cho học viên sư phạm trong quân đội.

Việc xây dựng, củng cố và phát triển các mối quan hệ giao tiếp phải bảo đảm sự hài hòa giữa yêu cầu của kỉ luật quân đội với giá trị, chuẩn mực đạo đức truyền thống của dân tộc, phù hợp với các quan hệ xã hội, quan hệ sư phạm. Trong xây dựng môi trường sư phạm cần phát huy tinh thần tích cực, chủ động, sáng tạo của mọi lực lượng giáo dục xây dựng nhà trường quân sự thành một môi trường mẫu mực, trong đó bao hàm các mối quan hệ giáo dục tốt đẹp và đời sống văn hoá lành mạnh. Đồng thời cần tiến hành song song với việc xây dựng cơ sở vật chất, phương tiện kĩ thuật giáo dục bảo đảm về chất lượng và số lượng, tạo các điều kiện tối ưu cho sự phát triển hoàn thiện nhân cách của mọi thành viên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa IX, *Hỏi và đáp về các kết luận của Hội nghị lần thứ Sáu*, NXB Chính trị Quốc gia, tr. 13.
2. Đảng uỷ Quân sự Trung ương, *Nghị quyết số 93/ĐUQSTW*, ngày 1/6/1994.
3. Đảng uỷ Quân sự Trung ương, *Báo cáo tổng kết thực hiện Nghị quyết 93/ĐUQSTU*, ngày 23/3/2004, tr. 6.
4. Đảng uỷ Quân sự Trung ương, *Nghị quyết 94/ĐUQSTW*, ngày 29/4/1998, tr.5.
5. Bộ Tổng Tham mưu, *Đề án kiện toàn, phát triển đội ngũ nhà giáo quân đội đến năm 2010*.
6. Hồ Chí Minh, *Toàn tập, tập 5, 6, 9, 11*, NXB Chính trị Quốc gia, H.1996.

SUMMARY

The article presents a number of measures to be taken to improve the quality of providing professional ethics education for student teachers in the army nowadays.